T.C.
D A N I Ş T A Y
İDARİ DAVA DAİRELERİ KURULU
YD İtiraz No : 2021/505

İTİRAZ EDENLER : I- (DAVACI) : TMMOB Mimarlar Odası
VEKİLİ : Av. Berna Çelik
UETS Kodu: 16668-66184-89302 (E-Tebligat)
II- (DAVALI) : Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
UETS Kodu: 35756-96577-39570 (E-Tebligat)
VEKİLİ : Hukuk Müşaviri [redacted]

İSTEMLERİN KONUSU : 07/12/2019 tarih ve 30971 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren, 109 sayılı "Doğal Sit Alanları Koruma ve Kullanma Koşulları İlke Kararı"nın (A) bölümünün dördüncü fıkrasının (c), (f), (g) ve (ğ) bentlerinin, (B) bölümünün ikinci fıkrası ile dördüncü fıkrasının tüm bentlerinin, (C) bölümünün üçüncü, dördüncü ve beşinci fıkraları ile altıncı fıkrasının (a), (b) ve (c) bentlerinin iptali ve yürütülmesinin durdurulması istemiyle açılan davada, Danıştay Altıncı Dairesince verilen yürütmenin durdurulması isteminin kısmen kabulüne, kısmen reddine, kısmen de yürütmenin durdurulması istemi hakkında karar verilmesine yer olmadığına ilişkin 24/12/2020 tarih ve E:2020/1395 sayılı kararın aleyhe olan kısımlarına karşı, taraflar karşılıklı olarak itiraz etmektedirler.

TARAFLARIN İDDİALARI :
Davacı tarafından; iptali talep edilen bütün maddeler bakımından yürütmenin durdurulmasına karar verilmesi gerektiği, dava konusu İlke Kararı'nın;

- (A) ve (B) bölümlerinin dördüncü fıkraları ile (C) bölümünün altıncı fıkrası ve (B) bölümünün dördüncü fıkrasının (a) bendi ile (C) bölümünün altıncı fıkrasının (a) ve (b) bentleri hakkında dava konusu işlem tarihinde yürürlükte olmayan Yönetmelik düzenlemeleri esas alınarak karar verildiği;

- Fonksiyonu üst hukuk normlarında yer alan düzenlemeleri açıklamak olan İlke Kararıyla dayanak mevzuat düzenlemelerini aşan birçok düzenleme yapıldığı;

- Dayanak Yönetmelik'te yapı yasağı getirilen mutlak korunması gereken alan olarak tanımlanan Kesin Korunacak Hassas Alanlarda üst normu aşar nitelikte faaliyetlere izin verildiği, yapılan bu düzenlemelerin, bir önceki İlke Kararı olan 99 sayılı İlke Kararı hakkında verilen yargı kararlarıyla da bağdaşmadığı;

- Nitelikli Doğal Koruma Alanı ve Sürdürülebilir Koruma ve Kontrollü Kullanım Alanı ilan edilen alanlarda, gerçekleştirilmesine izin verilmeyen faaliyetlerin engellenmesi gerekeceğinden (B) bölümünün ikinci fıkrasında ve (C) bölümünün üçüncü fıkrasının son cümlesi ile beşinci fıkrasında da hukuka uyarlık bulunmadığı;

- (B) bölümünün dördüncü fıkrasında Nitelikli Doğal Koruma Alanlarında yapılabileceği belirtilen faaliyetlerin birçoğunun belirsizlik içerdiği, bu alanların özellikle önemli insan faaliyetleri tarafından etkilenmemiş, kırsal yaşam özellikleri taşıyan, aşırı derecede ve uygunsuz insan kullanımı ve mevcudiyetinden uzak alanlar olma özelliklerinin korunabilmesi için yapılabilecek faaliyetlerin son derece sınırlı, içeriği ve kapsamı belirli faaliyetler olması gerektiği, koruma amaçlı

UYAP Bilişim Sistemindeki bu dokümana http://vatandas.uyap.gov.tr adresinden HKvluAy - FdVSvD8 - 07MtTMh - R8UK3E= ile erişebilirsiniz.

imar planı ile bu faaliyetlerin yapımına izin verilmesinin İlke Kararı'nda yer alan belirsizliği ve hukuka aykırılığı gidermeyeceği;

- (C) bölümünün dördüncü fıkrasında idareye belirsiz bir yetki verilmesinin söz konusu olduğu, aynı bölümün altıncı fıkrasının (c) bendinde düzenlenen faaliyetlere ilişkin herhangi bir belirlemenin yapılmadığı;

- Öte yandan, dava konusu İlke Kararının (B) bölümünün dördüncü fıkrasının (b), (g) ve (ı) bentleri yönünden yürütmenin durdurulması istemi hakkında karar verilmesine yer olmadığı kararı verilmiş ise de, 24/10/2020 tarihli değişikliklerin anılan bentlere ilişkin iptal sebeplerini ortadan kaldırmadığı,

bu nedenlerle, Daire kararının yürütmenin durdurulması isteminin reddine ve yürütmenin durdurulması istemi hakkında karar verilmesine yer olmadığına ilişkin kısımlarının kaldırılarak, bu kısımlar yönünden de yürütmenin durdurulmasına karar verilmesi gerektiği ileri sürülmektedir.

Davalı idare tarafından, doğal sit alanlarında gerçekleştirilmek istenen her türlü faaliyet, plan, proje ve uygulamaların sit alanının bağlı olduğu il müdürlükleri bünyesinde bulunan "Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Komisyonu" iznine tabi olduğu, dolayısıyla, alana dair faaliyetlerin/yapıların izin, kapasite ve her türlü değerlendirme ölçülerine, alanın bağlı olduğu il müdürlükleri ve bölge komisyonlarının alan özelinde yapacakları detaylı araştırma, inceleme ve raporlama çalışmaları sonrasında, ilgili kurum ve kuruluşların görüşleri de alınarak karar verilmesi uygun olacağından, dava konusu İlke Kararı'nın (B) bölümünün dördüncü fıkrasının (e) bendinde hukuka aykırılık bulunmadığı, bu nedenle Daire kararının yürütmenin durdurulmasına ilişkin kısmının kaldırılarak yürütmenin durdurulması isteminin tümüyle reddine karar verilmesi gerektiği ileri sürülmektedir.

DANIŞTAY TETKİK HÂKİMİ [redacted]IN DÜŞÜNCESİ: Davacı itirazının kısmen kabulü ile, Daire kararının, dava konusu 109 sayılı İlke Kararı'nın; yapı yasağı getirilen mutlak korunması gereken alan olarak tanımlanan "Kesin Korunacak Hassas Alanlar"da herhangi bir ölçüt belirlenmeksizin, kuş gözlem kulesi yapılabileceğini düzenleyen (A) bölümünün dördüncü fıkrasının (g) bendi ile (B)bölümünün dördüncü fıkrasının (ç) bendine, (d) bendinde geçen "A tipi hariç mesire alanları" ibaresine, (ğ) bendine ve (C) bölümünün altıncı fıkrasının (c) bendinde geçen "1. sınıf hariç düzenli depolama tesisi" ibaresine yönelik yürütmenin durdurulması isteminin reddine ilişkin kısımlarının kaldırılmasına ve anılan düzenlemelerin yürütmesinin durdurulmasına; tarafların Daire kararının diğer kısımlarına yönelik itirazlarının ise reddine karar verilmesi gerektiği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunca, Tetkik Hâkiminin açıklamaları dinlendikten ve dosyadaki belgeler incelendikten sonra gereği görüşüldü:

Üye Ali Ürker'in; Anayasa'nın 135. maddesine göre kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ve üst kuruluşlarının, belli bir mesleğe mensup olanların müşterek ihtiyaçlarını

UYAP Bilişim Sistemindeki bu dokümana http://vatandas.uyap.gov.tr adresinden HKvluAy - FdVSvD8 - 07MtTMh - R8UK3E= ile erişebilirsiniz.

karşılamak, mesleki faaliyetlerini kolaylaştırmak, mesleğin genel menfaatlere uygun olarak gelişmesini sağlamak, meslek mensuplarının birbirleri ile ve halk ile olan ilişkilerinde dürüstlüğü ve güveni hakim kılmak üzere meslek disiplini ve ahlakını korumak maksadı ile kanunla kurulan kamu tüzelkişilikleri olduğu ve bu meslek kuruluşlarının, kuruluş amaçları dışında faaliyette bulunamayacağı esasları göz önünde bulundurulduğunda, davacı Odanın, dava konusu işlemin iptalini istemekte hukuken korunması gereken bir menfaatinin bulunmadığı yönündeki ayrışık oyuna karşılık, davacı Odanın ehliyetli olduğuna oyçokluğu ile karar verilerek, itiraz istemlerinin esastan incelenmesine geçildi.

İNCELEME VE GEREKÇE :

MADDİ OLAY :

07/12/2019 tarih ve 30971 sayılı Resmi Gazete'de, 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu ve 19/07/2012 tarih ve 28358 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Korunan Alanların Tespit, Tescil ve Onayına İlişkin Usul ve Esaslara Dair Yönetmelik çerçevesinde, "Kesin Korunacak Hassas Alanlar", "Nitelikli Doğal Koruma Alanları ve "Sürdürülebilir Koruma ve Kontrollü Kullanım Alanları" olarak tescil edilen doğal sit alanları için koruma ve kullanma koşullarının belirlenmesine ilişkin 109 sayılı "Doğal Sit Alanları Koruma ve Kullanma Koşulları İlke Kararı" yayımlanmıştır.

Bunun üzerine, itirazen incelenen dava açılmıştır.

İLGİLİ MEVZUAT:

2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 27. maddesinin ikinci fıkrasında, idari işlemin uygulanması hâlinde giderilmesi güç veya olanaksız zararların doğması ve idari işlemin açıkça hukuka aykırı olması koşullarının birlikte gerçekleşmesi durumunda yürütmenin durdurulmasına karar verileceği kuralı yer almıştır.

2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'nun 3. maddesinde, "Sit; tarih öncesinden günümüze kadar gelen çeşitli medeniyetlerin ürünü olup, yaşadıkları devirlerin sosyal, ekonomik, mimari ve benzeri özelliklerini yansıtan kent ve kent kalıntıları, kültür varlıklarının yoğun olarak bulunduğu sosyal yaşama konu olmuş veya önemli tarihi hadiselerin cereyan ettiği yerler ve tespiti yapılmış tabiat özellikleri ile korunması gerekli alanlar..." şeklinde tanımlanmıştır.

Anılan Kanun'un;

İzinsiz müdahale ve kullanma yasağını düzenleyen 9. maddesinde, "Koruma **Yüksek** Kurulunun ilke kararları çerçevesinde koruma bölge kurullarınca alınan kararlara aykırı olarak, korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ve koruma alanları ile sit alanlarında inşaî ve fizikî müdahalede bulunulamaz, bunlar yeniden kullanıma açılamaz veya kullanımları değiştirilemez. Esaslı onarım, inşaat, tesisat, sondaj, kısmen veya tamamen yıkma, yakma, kazı veya benzeri işler inşaî ve fizikî müdahale sayılır.",

UYAP Bilişim Sistemindeki bu dokümana http://vatandas.uyap.gov.tr adresinden HKvluAy - FdVSvD8 - 07MtTMh - R8UK3E= ile erişebilirsiniz.

10. maddesinde, "Her kimin mülkiyetinde veya idaresinde olursa olsun, taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının korunmasını sağlamak için gerekli tedbirleri almak, aldırmak ve bunların her türlü denetimini yapmak veya kamu kurum ve kuruluşları ile belediyeler ve valiliklere yaptırmak, Kültür ve Turizm Bakanlığına aittir.",

51. maddesinde ise, "Yurtiçinde bulunan ve bu Kanun kapsamına giren korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ile ilgili hizmetlerin bilimsel esaslara göre yürütülmesini sağlamak üzere, Bakanlığa bağlı 'Kültür Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu' ile Bakanlıkça belirlenecek bölgelerde 'Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulları' kurulur. Kültür Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulunun görev ve yetkileri şunlardır; a) Korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının korunması ve restorasyonuyla ilgili işlerde uygulanacak ilkeleri belirlemek, ..." hükümleri yer almaktadır.

17/08/2011 tarih ve 28028 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 648 sayılı Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararname'nin 51. maddesi ile 2863 sayılı Kanun'a eklenen ek 4. maddenin;

Birinci fıkrasında, taşınır tabiat varlıkları hariç tabiat varlıkları, doğal sit alanları ve bunlara ilişkin koruma alanları ile ilgili olarak 2863 sayılı Kanunda öngörülen iş, işlem ve kararlar bakımından görevli ve yetkili bakanlığın Çevre ve Şehircilik Bakanlığı olduğu,

İkinci fıkrasında, tabiat varlıkları, doğal sit alanları ve bunlara ilişkin koruma alanları ile ilgili hususlarda karar almak ve bu Kanunda öngörülen diğer iş ve işlemlerde Çevre ve Şehircilik Bakanlığına yardımcı olmak üzere; Çevre ve Şehircilik Bakanlığı merkez teşkilatı bünyesinde Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Bakan Yardımcısının başkanlığında, söz konusu varlıkların ve alanların özelliklerine göre konusunda uzmanlaşmış mimar veya şehir plancısı, orman veya çevre mühendisi ve hukukçular ile Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca uygun görülecek uzmanlardan Tabiat Varlıklarını Koruma Merkez Komisyonu ve taşrada aynı meslek alanlarından yeterli sayıda uzmanın katılması suretiyle yeteri kadar Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Komisyonu teşkil edileceği, bu komisyonların iş, işlem ve kararları konusunda, bu Kanunun Koruma Yüksek Kurulu ve koruma bölge kurulları ile ilgili hükümlerinin, Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca alınan ilke kararları çerçevesinde kıyasen uygulanacağı,

Üçüncü fıkrasında, bu Kanunda Koruma Yüksek Kurulunca alınması öngörülen kararların, tabiat varlıkları, doğal sit alanları ve bunlara ilişkin koruma alanları bakımından Koruma Merkez Komisyonunca, koruma bölge kurullarınca alınması öngörülen kararların koruma bölge komisyonlarınca alınacağı ve Çevre ve Şehircilik Bakanlığının onayıyla yürürlüğe konulacağı,

Dördüncü fıkrasında, bu Kanunda ve diğer mevzuatta tabiat varlıkları, doğal sit alanları ve bunlara ilişkin koruma alanları bakımından Koruma Yüksek Kuruluna ve koruma bölge kurullarına yapılan atıfların ilgisine göre Koruma Merkez Komisyonuna ve koruma bölge komisyonlarına yapılmış sayılacağı ve ilgili maddelerde geçen Koruma Yüksek Kurulundan Koruma Merkez Komisyonu ve koruma bölge kurullarından koruma bölge komisyonlarının anlaşılacağı,

UYAP Bilişim Sistemindeki bu dokümana http://vatandas.uyap.gov.tr adresinden HKvluAy - FdVSvD8 - 07MtTMh - R8UK3E= ile erişebilirsiniz.

Altıncı fıkrasında, tabiat varlıkları, doğal sit alanları ve bunlara ilişkin koruma alanları ile ilgili iş, işlem ve kararlara ilişkin usul ve esaslar ile bu konularda görev yapacak komisyonların teşkili, çalışma usul ve esaslarının Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca hazırlanacak yönetmelik ile düzenleneceği,

hükme bağlanmıştır.

Aynı Kanun Hükmünde Kararname ile 04/07/2011 tarih ve 27984 mükerrer sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 644 sayılı Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnameye eklenen 13/A maddesi ile; Çevre ve Şehircilik Bakanlığı merkez teşkilatı hizmet birimleri arasına, Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü eklenmiş ve "Tabiat varlıkları ve doğal sit alanları ile özel çevre koruma bölgelerinin tespit, tescil, onay, değişiklik ve ilanına dair usul ve esasları belirlemek ve bu alanların sınırlarını tespit ve tescil etmek, yönetmek ve yönetilmesini sağlamak" belirtilen Genel Müdürlüğün görevleri arasında sayılmış; "Mevcut statülerin değerlendirilmesi" başlıklı geçici 6. maddenin birinci fıkrasında da; "Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte, doğal sit alanı ve tabiat varlığı olarak tespit ve tescil edilmiş alan ve varlıklara ilişkin her türlü belge, bu alan ve varlıkların statülerinin yeniden değerlendirilmesi için en geç altı ay içinde Bakanlığa devredilir. Tabiat varlıkları ve doğal sitlerle ilgili yeni değerlendirme yapılıncaya kadar bu alanlara ilişkin olarak kültür ve tabiat varlıklarını koruma bölge kurullarınca alınmış kararlar geçerlidir." hükmüne yer verilmiştir.

Belirtilen düzenlemeler doğrultusunda, Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca hazırlanan ve işlem tarihinde yürürlükte olan 19/07/2012 tarih ve 28358 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Korunan Alanların Tespit, Tescil ve Onayına İlişkin Usul ve Esaslara Dair Yönetmelik ile, doğal sit alanlarının tespit ve tesciline ilişkin yeni kriterler belirlenmiş ve bu alanlar; "Kesin Korunacak Hassas Alanlar", "Nitelikli Doğal Koruma Alanları" ve "Sürdürülebilir Koruma ve Kontrollü Kullanım Alanları" olarak üç kategoriye ayrılmıştır.

Anılan Yönetmeliğin "Korunan alanlara ilişkin genel ilkeler" başlıklı 5. maddesinde,

"(1) Korunan alanların belirlenmesi, değerlendirilmesi ve korunmasında aşağıdaki ilkelere uyulur.

a) Korunan alanların statüsünün belirlenmesi ve değerlendirilebilmesi için zamana bağlı değişimleri ortaya koyan ekolojik süreçler tanımlanır.

b) Herhangi bir korunan alanın güncel durumu tespit edilmeden, o alanın korunan alan statüsü yeniden değerlendirilemez.

c) Korunan alanların güncel durumu; alanın biyolojik çeşitliliği, hidrolojisi ve hidrojeolojisi başta olmak üzere her açıdan durumu hazırlanacak ön değerlendirme raporu sonucuna göre veya gerekli görülmesi durumunda ise en az ardışık dört mevsimi kapsayan ekolojik temelli bilimsel araştırma yapılarak belirlenir.

ç) Doğal sit ilanı ile ilgili talepler veya Genel Müdürlükçe incelenmesi uygun görülen alanlar hakkında hazırlanacak ön değerlendirme raporu sonucuna göre doğal sit özelliği taşımayan talepler değerlendirmeye alınmaz, alanın doğal sit özelliği taşıdığının belirlenmesi durumunda ise ardışık en az dört mevsimi kapsayan ekolojik temelli bilimsel araştırma yapılarak

UYAP Bilişim Sistemindeki bu dokümana http://vatandas.uyap.gov.tr adresinden HKvluAy - FdVSvD8 - 07MtTMh - R8UK3E= ile erişebilirsiniz.

koruma statüsü belirlenir.

d) Herhangi bir korunan alanın statüsünün değerlendirilmesi için belirlenecek araştırma alanı sınırları; korunan alanın konumu, büyüklüğü ve doğal eşiklerle ilişkisi göz önüne alınarak tespit edilir.

e) Doğrudan ve dolaylı çevresel etkilere karşı hassas tür ve habitatları içeren duyarlı alanlara öncelikli olarak koruma statüsü verilir.

f) Korunan alanlarda tespit, tescil, planlama, koruma, kullanma, yönetim ve izlemeye esas teşkil edecek envanter ve veri tabanı çalışması yapılır veya yaptırılır.

g) Korunan alanlarda ekosistem işlevlerinin sürekliliğini amaçlayan yönetim planı çalışmaları yapılır.

ğ) Korunan alanların içinde ve birbiriyle ilişkili korunan alanlar arasında, ekolojik koridorlar tesis edilir.

h) Korunan alanındaki koruma değerlerine yönelik tehdit analizleri yapılır.

ı) Korunan alanlarda bozulmuş ya da bozulmaya yüz tutmuş ekosistem ve habitatların onarılması, ekolojik rehabilitasyonu, ekolojik restorasyonu yapılır.

i) Korunan alanlar ekonomik, sosyal ve kültürel ihtiyaçların yanı sıra bölgesel ve yerel karakteristikleri de göz önünde bulundurularak korunur.

j) Tabiat ve biyolojik çeşitlilik değerlerini koruma konusunda toplumun bilinç ve bilgi düzeyinin artırılması ve koruma amaçlarına uygun katkıların sağlanması amacı ile her türlü eğitim faaliyeti ve etkinlik desteklenir, yapılır.

k) Çevre üzerinde ciddi veya tamiri mümkün olmayan tehditlerin varlığında, bilimsel kanıtların ortaya çıkmasını beklemeden gerekli önlemler alınır.

l) Ekolojik dengeyi bozacak herhangi bir faaliyete izin verilmez.

m) Korunan alanların doğallığını muhafaza etmek ve mevcut koruma değerlerinin devamlılığının sağlanması esastır.

n) Korunması gerekli taşınmaz tabiat varlıkları, doğal sit alanları ve özel çevre koruma bölgelerinin tespiti ilgili kurum ve kuruluşların görüşleri alınarak Bakanlıkça belirlenir."

düzenlemelerine yer verilmiştir.

Aynı Yönetmeliğin "Kesin korunacak hassas alanların ayırt edici özellikleri" başlıklı 7. maddesinin birinci fıkrasında, **"Kesin Korunacak Hassas Alan",** "Kaynak değerlerinin korunması için; alan kullanımı ve alana tüm etkilerin sınırlandırıldığı, gerektiğinde insanların bölgeye girişlerinin engellendiği, bilimsel araştırmalar, eğitim ya da çevresel izleme amacıyla özel önlemler alınarak korunacak kara, su, deniz alanları olup, Bakanlar Kurulu kararı ile ilan edilerek yapı yasağı getirilen mutlak korunması gereken alanlardır." şeklinde; "Nitelikli doğal koruma alanlarının ayırt edici özellikleri" başlıklı 8. maddesinin birinci fıkrasında, **"Nitelikli Doğal Koruma Alanı"**, "Doğal yapısı değişmemiş veya az değişmiş, modern yaşam ve önemli ölçüde insan faaliyetleri tarafından etkilenmemiş, doğal süreçlerin hakim olduğu, koruma amaçlarına uygun olarak yörede yaşayanların alanın mevcut kaynaklarını kullanmasını sağlayarak doğal hayata dayalı geleneksel yaşam şekillerinin korunduğu kara, su, deniz alanlarıdır." şeklinde, "Sürdürülebilir koruma ve

UYAP Bilişim Sistemindeki bu dokümana http://vatandas.uyap.gov.tr adresinden HKvluAy - FdVSvD8 - 07MtTMh - R8UK3E= ile erişebilirsiniz.

kontrollü kullanım alanlarının ayırt edici özellikleri" başlıklı 9. maddesinin birinci fıkrasında ise, **"Sürdürülebilir Koruma ve Kontrollü Kullanım Alanları"**, "Kesin korunacak hassas alanlar veya nitelikli doğal koruma alanlarını etkileyen, bu koruma bölgeleri ile bütünlük gösteren, korumaya katkı sağlayacak, doğal ve kültürel bakımdan uyumlu düşük yoğunlukta faaliyetler, turizm ve yerleşimlere izin veren alanlardır." şeklinde tanımlanmıştır.

703 sayılı Anayasada Yapılan Değişikliklere Uyum Sağlanması Amacıyla Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 5. maddesi ile 644 sayılı Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname yürürlükten kaldırılmış, 216. maddesinde ise, "Kanun ve kanun hükmünde kararnamelerle bakanlıklar ile kamu kurum ve kuruluşlarına yapılan atıflar Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinde bunlara karşılık olarak belirtilen ve düzenlenen bakanlıklar ile kamu kurum ve kuruluşlarına yapılmış sayılır." hükmüne yer verilmiştir.

10/07/2018 tarih ve 30474 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 109. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde, tabiat varlıkları ve doğal sit alanları ile özel çevre koruma bölgelerinin tespit, tescil, onay, değişiklik ve ilanına dair usul ve esasları belirlemek ve bu alanların sınırlarını tespit ve tescil etmek, yönetmek ve yönetilmesini sağlamak, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğünün görevleri arasında sayılmıştır.

Dava konusu İlke Kararının yürürlüğe girdiği tarihten sonra, Korunan Alanların Tespit, Tescil ve Onayına İlişkin Usul ve Esaslara Dair Yönetmelik'te 16/03/2020 tarih ve 31070 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Yönetmelik ile değişlikler yapılmıştır. Söz konusu değişiklikler kapsamında;

- Anılan Yönetmeliğin 5. maddesinin birinci fıkrasına, "o) Korunması gerekli tabiat varlıkları ve bunlara ait koruma alanları ile doğal sit alanlarında gerçekleştirilecek iş ve işlemler Merkez Komisyonu tarafından belirlenecek ilke kararları çerçevesinde Bölge Komisyonlarınca alınacak kararlar doğrultusunda yürütülür." ve "ö) Bir doğal sit statüsünde, ilke kararları kapsamında yapılabileceği öngörülen faaliyetler, bu doğal sit statüsünden daha alt koruma statüsüne sahip doğal sit alanında/alanlarında da Bölge Komisyonu kararı ile gerçekleştirilebilir." düzenlemelerini içeren iki yeni bent eklenmiş;

- "Nitelikli doğal koruma alanlarının ayırt edici özellikleri" başlıklı 8. maddesinin ikinci fıkrası, "Nitelikli doğal koruma alanları; entegre tesisler ve örtü altı tarım hariç tarım uygulamaları, tıbbi ve aromatik bitki uygulamaları, hayvancılık, balıkçı barınağı, iskele, doğal kaynak suyu kullanımına yönelik uygulamalar, içme suyu amaçlı baraj ve göletler, doğal göl ve denizler hariç kültür balıkçılığı faaliyetleri, zorunlu teknik altyapı uygulamaları ve alanın doğal yapısıyla uyumlu, beton, asfalt gibi malzemelerin kullanılmadığı çadırlı kamp, karavan ve günübirlik faaliyetlerin yapılabildiği alanlardır. Alanın ve doğal özelliklerin devamlılığı için halkın bu alanlara erişiminin uygun seviye ve şekilde tutulması esastır." şeklinde,

- "Sürdürülebilir koruma ve kontrollü kullanım alanlarının ayırt edici özellikleri" başlıklı 9. maddesinin birinci fıkrası, "Sürdürülebilir koruma ve kontrollü kullanım alanları; barındırdığı siluet,

UYAP Bilişim Sistemindeki bu dokümana http://vatandas.uyap.gov.tr adresinden HKvluAy - FdVSvD8 - 07MtTMh - R8UK3E= ile erişebilirsiniz.

jeolojik ve ekolojik değerlerin korunması ve geliştirilmesi amacıyla alanın potansiyeli ve kullanım özellikleri göz önünde bulundurularak, kesin korunacak hassas alan ve nitelikli doğal koruma alanlarında izin verilen faaliyetlere ek olarak doğal ve kültürel bakımdan uyumlu düşük yoğunlukta faaliyetler, entegre tesis, turizm ve yerleşimlere izin veren alanlardır." şeklinde değiştirilmiş,

- Aynı maddeye, "Sürdürülebilir koruma ve kontrollü kullanım alanlarında bulunan madenlerin milli menfaatlere uygun olarak aranması, hangi şartlarda ve ölçülerde işletileceği, kapatılması ve alanın rehabilitasyonu ilke kararları doğrultusunda alınacak olan Bölge Komisyonlarının kararları doğrultusunda yapılır." düzenlemesini içeren üçüncü fıkra eklenmiştir.

Yukarıda yer verilen değişikliklere karşı açılan davalarda; Danıştay Altıncı Dairesince verilen 01/10/2020 tarih ve E:2020/3979, E:2020/4236, E:2020/4409, E:2020/5181 sayılı; 17/11/2020 tarih ve E:2020/8231 sayılı kararlar ile bu kararlara itiraz üzerine Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunca verilen (sırasıyla) 17/02/2021 tarih ve YD İtiraz No:2021/45, YD İtiraz No:2021/44, YD İtiraz No:2021/63, YD İtiraz No:2021/64 ve YD İtiraz No:2021/48 sayılı kararlarla, Korunan Alanların Tespit, Tescil ve Onayına İlişkin Usul ve Esaslara Dair Yönetmeliğin 8. maddesinin ikinci fıkrasına eklenen "tıbbi ve aromatik bitki uygulamaları", "hayvancılık", "balıkçı barınağı", "iskele", "doğal kaynak suyu kullanımına yönelik uygulamalar", "doğal göl ve denizler hariç kültür balıkçılığı faaliyetleri" ve "zorunlu teknik altyapı uygulamaları" ibareleri ile aynı Yönetmeliğin 9. maddesinin birinci fıkrasına eklenen "entegre tesis" ibaresinin yürütülmesinin durdurulmasına karar verilmiş, diğer değişikliklere yönelik yürütmenin durdurulması istemleri ise reddedilmiştir.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME:

Daire kararının, 109 sayılı İlke Kararı'nın (B) bölümünün dördüncü fıkrasının (e) bendinin yürütülmesinin durdurulmasına ilişkin kısmı incelendiğinde;

Yürütmenin durdurulması kararı verilebilmesi için 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 27. maddesinin ikinci fıkrasında aranılan koşulların gerçekleşmiş olduğu dikkate alınarak yürütmenin durdurulması kararı verildiği anlaşıldığından, davalı idarenin bu kısma yönelik itirazı yerinde görülmemiştir.

Daire kararının, 109 sayılı İlke Kararı'nın (B) bölümünün dördüncü fıkrasının (b), (g) ve (ı) bentlerine yönelik yürütmenin durdurulması istemi hakkında karar verilmesine yer olmadığına ilişkin kısmı incelendiğinde;

Dava konusu İlke Kararının (B) bölümünün dördüncü fıkrasının (b), (g) ve (ı) bentlerinde, 24/10/2020 tarih ve 31284 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 10/09/2020 tarih ve 111 sayılı "109 Sayılı Doğal Sit Alanları Koruma ve Kullanma Koşulları İlke Kararında Değişiklik Yapılmasına Dair İlke Kararı" ile yeni düzenlemeler yapıldığı dikkate alınarak, anılan bentler yönünden yürütmenin durdurulması talebi hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar verildiği anlaşıldığından ve davacı tarafından öne sürülen hususlar, kararın itiraz istemine konu bu kısmının kaldırılmasını gerektirecek nitelikte bulunmadığından, davacının bu kısma yönelik itirazı yerinde görülmemiştir.

UYAP Bilişim Sistemindeki bu dokümana http://vatandas.uyap.gov.tr adresinden HKvluAy - FdVSvD8 - 07MtTMh - R8UK3E= ile erişebilirsiniz.

Daire kararının, 109 sayılı İlke Kararı'nın, (B) bölümünün dördüncü fıkrasının (ç) bendi, (d) bendinde geçen "A tipi hariç mesire alanları" ibaresi, (ğ) bendi ile (C) bölümünün altıncı fıkrasının (c) bendinde geçen "1. sınıf hariç düzenli depolama tesisi" ibaresi haricindeki dava konusu düzenlemelerine yönelik yürütmenin durdurulması isteminin reddine ilişkin kısmı incelendiğinde;

Yürütmenin durdurulması kararı verilebilmesi için 2577 sayılı Kanun'un aradığı koşulların gerçekleşmemiş olduğu anlaşıldığından, bu kısma yönelik davacı itirazı yerinde görülmemiştir.

Daire kararının, 109 sayılı İlke Kararı'nın, (B) bölümünün dördüncü fıkrasının (ç) bendine, (d) bendinde geçen "A tipi hariç mesire alanları" ibaresine, (ğ) bendine ve (C) bölümünün altıncı fıkrasının (c) bendinde geçen "1. sınıf hariç düzenli depolama tesisi" ibaresine yönelik yürütmenin durdurulması isteminin reddine ilişkin kısmına gelince;

İptali istenilen 109 sayılı İlke Kararı'nın;

(B) bölümünün dördüncü fıkrasında, "*Bu alanlarda; koşulları, kapsamı, süresi Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Komisyonları tarafından belirlenmek koşulu ve faaliyetin niteliğine göre geçiş dönemi koruma koşulları ve kullanım şartları veya koruma amaçlı imar planları ile aşağıdaki faaliyetlere izin verilebilir.*

...

ç. Koruma amaçlı imar planı yapılması koşulu ile alanın ve çevrenin özelliklerinden kaynaklanan faaliyetlerin korunması ve geliştirilmesi amacına yönelik iskele, balıkçı barınağı, bekçi kulübesi yapılabilir.

d. Günübirlik alanlar, ***A tipi hariç mesire alanları*** *ile kıyı mevzuatına uygun olarak park ve rekreaktif alanlar yapılabilir.*

...

ğ. Zorunluluk halinde; teknik alt yapı hizmetlerinden; atık su arıtma tesisi, atık su deşarjı, kanalizasyon şebekesi, içme suyu temini, jeotermal suyun çıkartılması ve iletim hattı, enerji nakil hattı, trafo, şalt sahası, iletişim hattı, ulaşım hattı, açık otopark, teleferik ve telesiyej yapılabilir.

..." düzenlemelerine,

(C) bölümünün altıncı fıkrasında ise, "*Bu alanlarda; koşulları, kapsamı, süresi Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Komisyonları tarafından belirlenmek şartı ile aşağıdaki faaliyetlere izin verilebilir.*

...

c. Koruma amaçlı imar planına uygun olması koşulu ile turizm tesisleri, yat limanı, tekne imal ve çekek yeri ve ***1. sınıf hariç düzenli depolama tesisi*** *yapılabilir.*

..." düzenlemesine yer verilmiştir.

Korunan Alanların Tespit, Tescil ve Onayına İlişkin Usul ve Esaslara Dair Yönetmeliğin 8. maddesinin birinci fıkrasında, nitelikli doğal koruma alanları; doğal yapısı değişmemiş veya az değişmiş, modern yaşam ve önemli ölçüde insan faaliyetleri tarafından etkilenmemiş, doğal süreçlerin hakim olduğu, koruma amaçlarına uygun olarak yörede yaşayanların alanın mevcut

UYAP Bilişim Sistemindeki bu dokümana http://vatandas.uyap.gov.tr adresinden HKvluAy - FdVSvD8 - 07MtTMh - R8UK3E= ile erişebilirsiniz.

kaynaklarını kullanmasını sağlayarak doğal hayata dayalı geleneksel yaşam şekillerinin korunduğu alanlar şeklinde tanımlanmış, işlem tarihinde yürürlükte olan ikinci fıkrasında; bu alanlarda örtü altı tarım uygulamaları hariç tarım, kültür balıkçılığı hariç balıkçılık faaliyetleri ve alanın doğal yapısıyla uyumlu çadırlı kamp alanı bungalov ve günübirlik faaliyetlerin yapılabileceği düzenlenmişken,16/03/2020 tarih ve 31070 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Korunan Alanların Tespit, Tescil ve Onayına İlişkin Usul ve Esaslara Dair Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmeliğin 5. maddesi ile 8. maddenin ikinci fıkrasında değişiklik yapılmış ve *"Nitelikli doğal koruma alanları; entegre tesisler ve örtü altı tarım hariç tarım uygulamaları, tıbbi ve aromatik bitki uygulamaları, hayvancılık, balıkçı barınağı, iskele, doğal kaynak suyu kullanımına yönelik uygulamalar, içme suyu amaçlı baraj ve göletler, doğal göl ve denizler hariç kültür balıkçılığı faaliyetleri, zorunlu teknik altyapı uygulamaları ve alanın doğal yapısıyla uyumlu, beton, asfalt gibi malzemelerin kullanılmadığı çadırlı kamp, karavan ve günübirlik faaliyetlerin yapılabildiği alanlardır. Alanın ve doğal özelliklerin devamlılığı için halkın bu alanlara erişiminin uygun seviye ve şekilde tutulması esastır."* düzenlemesi getirilmiştir

Bu düzenlemelere karşı açılan davalarda, Danıştay Altıncı Dairesince verilen 01/10/2020 tarih ve E:2020/3979, E:2020/4236, E:2020/4409, E:2020/5181 sayılı; 17/11/2020 tarih ve E:2020/8231 sayılı kararlar ile bu kararlara itiraz üzerine Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunca verilen (sırasıyla) 17/02/2021 tarih ve YD İtiraz No:2021/45, YD İtiraz No:2021/44, YD İtiraz No:2021/63, YD İtiraz No:2021/64 ve YD İtiraz No:2021/48 sayılı kararlarla, Korunan Alanların Tespit, Tescil ve Onayına İlişkin Usul ve Esaslara Dair Yönetmeliğin 8. maddesinin ikinci fıkrasına eklenen "tıbbi ve aromatik bitki uygulamaları", "hayvancılık", "balıkçı barınağı", "iskele", "doğal kaynak suyu kullanımına yönelik uygulamalar", "doğal göl ve denizler hariç kültür balıkçılığı faaliyetleri" ve "zorunlu teknik altyapı uygulamaları" ibarelerinin yürütülmesinin durdurulmasına karar verilmiştir.

Dava konusu 109 sayılı İlke Kararı'nın (B) bölümünün dördüncü fıkrasının (ç) bendinin incelenmesinden;

Yukarıda belirtilen yargı kararları ile Korunan Alanların Tespit, Tescil ve Onayına İlişkin Usul ve Esaslara Dair Yönetmeliğin, 16/03/2020 tarih ve 31070 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Yönetmelikle değişik 8. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan "balıkçı barınağı" ve "iskele" ibarelerinin, nitelikli doğal koruma alanlarında yapılacak balıkçı barınaklarının hangi ölçü ve büyüklükte olacağı, hangi tip yapı ve yapılardan oluşacağı, iskele ibaresinden ise imar planlarında gösterilmeden yapılabilecek ahşap iskelelerin mi yoksa daha farklı materyal ve inşa tekniklerinin kullanıldığı, uygulama imar planına işlenmesi zorunlu türde iskelelerin mi kastedildiğinin anlaşılamadığı, bu yapıların belli bir kapasite ve büyüklüğe ulaşması durumunda, nitelikli doğal koruma alanlarının doğal yapısının bozulmasına yol açacağı gerekçeleriyle, yürütülmesinin durdurulmasına karar verilmiştir.

İtiraza konu Daire kararında, Korunan Alanların Tespit, Tescil ve Onayına İlişkin Usul ve Esaslara Dair Yönetmeliğin 8. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan "balıkçı barınağı" ve "iskele" ibarelerinin yürütülmesinin durdurulmasına ilişkin yargı kararlarının gerekçelerinde açıklanan

UYAP Bilişim Sistemindeki bu dokümana http://vatandas.uyap.gov.tr adresinden HKvluAy - FdVSvD8 - 07MtTMh - R8UK3E= ile erişebilirsiniz.

sakıncaların dava konusu İlke Kararı ile giderildiği, bu nedenle dava konusu İlke Kararı'nın (B) bölümünün dördüncü fıkrasının (ç) bendinde koruma ilke ve esaslarına aykırılık bulunmadığı gerekçesiyle yürütmenin durdurulması isteminin reddine karar verildiği anlaşılmaktadır.

Anılan bentte, "Nitelikli Doğal Koruma Alanları"nda yapılabileceği belirtilen, "iskele", "balıkçı barınağı" ve "bekçi kulübesi"nin hangi ölçü ve büyüklükte olacağına ve hangi tip yapı ve yapılardan oluşacağına yönelik herhangi bir belirleme bulunmadığı gibi, "iskele" ibaresinden imar planlarında gösterilmeden yapılabilecek ahşap iskelelerin mi yoksa daha farklı materyal ve inşa tekniklerinin kullanıldığı, uygulama imar planına işlenmesi zorunlu türde iskelelerin mi kastedildiği de belirtilmemiştir.

Bu tür yapıların, koruma amaçlı imar planı ile yapılabilme ile alanın ve çevrenin özelliklerinden kaynaklanan faaliyetlerin korunması ve geliştirmesi amacına yönelik olma koşullarına bağlanması, koruma ilke ve esasları açısından yerinde bir yaklaşım olmakla beraber, genel nitelikteki bu koşulların, "Nitelikli Doğal Koruma Alanları"nın korunması açısından yeterli bir düzenleme içermediği açıktır.

Uyuşmazlıkta, bu yapıların belli bir kapasite ve büyüklüğe ulaşması durumunda, "Nitelikli Doğal Koruma Alanları"nın doğal yapısının bozulmasına yol açabileceğinin de göz önünde bulundurulması gerekmektedir.

Bu nedenle, Korunan Alanların Tespit, Tescil ve Onayına İlişkin Usul ve Esaslara Dair Yönetmeliğin 8. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan "balıkçı barınağı" ve "iskele" ibarelerinin yürütmesinin durdurulmasına ilişkin yargı kararlarının gerekçelerinde açıklanan sakıncaların dava konusu İlke Kararı açısından da geçerli olduğu sonucuna ulaşıldığından, 109 sayılı İlke Kararı'nın (B) bölümünün dördüncü fıkrasının (ç) bendinde, koruma ilke ve esasları ile hukuka uyarlık bulunmamaktadır.

Dava konusu 109 sayılı İlke Kararı'nın (B) bölümünün dördüncü fıkrasının (d) bendinde geçen "A tipi hariç mesire alanları" ibaresinin incelenmesinden;

İtiraza konu Daire kararında, dava konusu bentte yer verilen yapı ve tesislerin, dayanak Yönetmelik'te sayılan günübirlik faaliyetlere ilişkin olduğu, dolayısıyla dayanağı Yönetmeliği aşar nitelikte düzenlemeler içermediği gerekçesiyle dava konusu İlke Kararı'nın (B) Bölümünün dördüncü fıkrasının (d) bendi yönünden, "A tipi hariç mesire alanları" ibaresini de içerecek şekilde, yürütmenin durdurulması isteminin reddine karar verildiği anlaşılmaktadır.

Korunan Alanların Tespit, Tescil ve Onayına ilişkin Usul ve Esaslara Dair Yönetmeliğin 8. maddesinin birinci fıkrasında "Nitelikli Doğal Koruma Alanları", doğal yapısı değişmemiş veya az değişmiş, modern yaşam ve önemli ölçüde insan faaliyetleri tarafından etkilenmemiş, doğal süreçlerin hakim olduğu, koruma amaçlarına uygun olarak yörede yaşayanların alanın mevcut kaynaklarını kullanmasını sağlayarak doğal hayata dayalı geleneksel yaşam şekillerinin korunduğu alanlar şeklinde tanımlanmış; ikinci fıkrasında ise, bu alanların günübirlik faaliyetlerin yapılabildiği alanlar olduğu belirtilmiş ve alanın ve doğal özelliklerinin devamlılığı için **halkın bu alanlara erişiminin uygun seviye ve şekilde tutulması** esası getirilmiştir.

05/03/2013 tarih ve 28578 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Mesire

UYAP Bilişim Sistemindeki bu dokümana http://vatandas.uyap.gov.tr adresinden HKvluAy - FdVSvD8 - 07MtTMh - R8UK3E= ile erişebilirsiniz.

Yerleri Yönetmeliği'nin 3. maddesinde "B tipi mesire yeri"nin, toplumun çeşitli dinlenme, eğlenme ve spor ihtiyaçlarını karşılamak, yurdun güzelliğine katkı sağlamak ve turistik hareketlere imkân vermek maksadıyla yerleşim merkezlerinin çevresinde veya rekreasyonel kaynak değerlerine ve **yüksek ziyaretçi potansiyeline sahip**, sadece günübirlik kullanım imkanı sağlayan kır lokantası, kır kahvesi, yöresel ürünler sergi ve satış yeri, piknik üniteleri, kameriye gibi diğer rekreasyonel yapı ve tesisleri ihtiva eden mesire yerlerini, ifade ettiği belirtilmiştir.

Bu hükümlerin birlikte değerlendirilmesinden; "B tipi mesire yerleri"nin yüksek ziyaretçi potansiyeline sahip günübirlik kullanım alanları olduğu, dolayısıyla, nitelikli doğal koruma alanlarında, "B tipi mesire yerleri"ne izin verilmesinin, halkın bu alanlara erişiminin uygun seviye ve şekilde tutulması esasına aykırılık taşıyacağı açıktır.

Bu nedenle, dayanak Korunan Alanların Tespit, Tescil ve Onayına ilişkin Usul ve Esaslara Dair Yönetmelik"te yer alan düzenlemeleri aşar şekilde, "Nitelikli Doğal Koruma Alanları"nda, yüksek ziyaretçi potansiyeline sahip günübirlik kullanım alanlarından olan "B tipi mesire yerleri"nin yapılmasına olanak sağlayan, dava konusu 109 sayılı İlke Kararı'nın (B) bölümünün dördüncü fıkrasının (d) bendinde geçen "A tipi hariç mesire alanları" ibaresinde, üst hukuk normlarına uyarlık bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

Dava konusu 109 sayılı İlke Kararı'nın (B) bölümünün dördüncü fıkrasının (ğ) bendinin incelenmesinden;

Dava konusu 109 sayılı İlke Kararı'ndan önce yürürlükte olan 05/01/2017 tarih ve 99 sayılı "Doğal Sit Alanları Koruma ve Kullanma Koşulları İlke Kararı"nın (B) bölümünün dördüncü fıkrasının (c) bendinde yer alan, Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Komisyonunun izniyle zorunlu olan alanlarda, teknik altyapı hizmetleri olan telefon hattı, GSM baz istasyonu, teleferik, telesiyej gibi uygulamaların yapılabileceğine yönelik düzenlemenin, Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun 05/02/2018 tarih ve YD İtiraz No:2017/1219 sayılı kararıyla; 99 sayılı İlke Kararı'nın dayanağı olan Yönetmelik'te, "Nitelikli Doğal Koruma Alanları"nda, alanın doğal yapısı ile uyumlu çadırlı kamp alanı, bungalov ve günübirlik faaliyetlerin yapılabileceğinin öngörüldüğü, bu alanın tanımı ve nitelikleri ile dava konusu İlke Kararı ile zorunlu olan alanlarda yapılabileceği öngörülen telefon hattı, GSM baz istasyonu, teleferik, telesiyej gibi uygulamaların alana zarar verebileceği, ayrıca İlke Kararı'nda yer alan "zorunlu olan alan" ifadesinin muğlak bir ifade olduğu, belirsizlik yarattığı gerekçeleriyle yürütmesinin durdurulmasına karar verilmiştir.

Anılan yargı kararı sonrasında yürürlüğe giren dava konusu 109 sayılı İlke Kararı'nın (B) bölümünün dördüncü fıkrasının (ğ) bendinde ise; "Nitelikli Doğal Koruma Alanları"nda, zorunluluk halinde; teknik alt yapı hizmetlerinden; atık su arıtma tesisi, atık su deşarjı, kanalizasyon şebekesi, içme suyu temini, jeotermal suyun çıkartılması ve iletim hattı, enerji nakil hattı, trafo, şalt sahası, iletişim hattı, ulaşım hattı, açık otopark, teleferik ve telesiyej yapılabileceğinin düzenlendiği görülmektedir.

Dava konusu 109 sayılı İlke Kararı yürürlüğe girdikten sonra, Korunan Alanların Tespit, Tescil ve Onayına İlişkin Usul ve Esaslara Dair Yönetmelik'te 16/03/2020 tarih ve 31070 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Yönetmelik ile, esas Yönetmeliğin "Nitelikli doğal koruma alanlarının

UYAP Bilişim Sistemindeki bu dokümana http://vatandas.uyap.gov.tr adresinden HKvluAy - FdVSvD8 - 07MtTMh - R8UK3E= ile erişebilirsiniz.

ayırt edici özellikleri" başlıklı 8. maddesinin ikinci **fıkrasında**kapsamlı değişiklikler yapılarak, bu alanlarda diğer bazı kullanımlarla birlikte "zorunlu teknik altyapı uygulamalarının" da yapılabileceği kurala bağlanmış idi.

Ancak, anılan Yönetmelik değişikliği hakkında açılan davalar kapsamında, Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunca verilen 17/02/2021 tarih ve YD İtiraz No:2021/44, YD İtiraz No:2021/63, YD İtiraz No:2021/48 sayılı kararlarla, Mekansal Planlar Yapım Yönetmeliğindeki teknik altyapı alanlarına ilişkin tanıma değinilerek, "teknik altyapı uygulamaları" ifadesinden kastın Mekansal Planlar Yapım Yönetmeliği'nde belirtilen teknik altyapı tanımı kapsamındaki uygulamalar olup olmadığının belirtilmediği gibi, bu faaliyetlere hangi ölçülerde izin verileceğine ilişkin açık bir düzenlemeye de yer verilmediği, ayrıca "zorunlu" ifadesinin muğlak bir ifade olup belirsizlik yarattığı, nitekim 99 sayılı İlke Kararı'nda yer alan benzer düzenlemenin de Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun 05/02/2018 tarih ve YD İtiraz No:2017/1219 sayılı kararıyla yürütmesinin durdurulduğu gerekçeleriyle, Korunan Alanların Tespit, Tescil ve Onayına İlişkin Usul ve Esaslara Dair Yönetmeliğin 8. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan "zorunlu teknik altyapı uygulamaları" ibaresinin de yürütmesinin durdurulmasına karar verilmiştir.

İtiraza konu Daire kararında; zorunluluk halinde yapılabileceği belirtilen teknik altyapı hizmetlerinin alanın kullanımından kaynaklanan zorunlu ihtiyaçlara ilişkin olduğu, dava konusu bentte yer verilen yapı ve faaliyetlere ancak, Yönetmelik'te belirtilen esaslara uygun olarak, geçiş dönemi koruma koşulları ve kullanım şartları veya koruma amaçlı imar planları ile öngörülmesi halinde izin verilebileceği, ayrıca, koşulları, kapsamı ve süresinin Koruma Bölge Komisyonları tarafından belirleneceği, bu bağlamda, altyapı uygulamalarının zorunlu olup olmadığına da Koruma Bölge Komisyonlarınca karar verileceği, bu Komisyonların üst hukuk normları ile koruma ilke ve esaslarına uygun karar almak zorunda olduğu ve kararlarının yargı denetimine tabi olduğu gerekçesiyle dava konusu İlke Kararı'nın (B) bölümünün dördüncü fıkrasının (ğ) bendine yönelik yürütmenin durdurulması isteminin reddine karar verildiği anlaşılmaktadır.

Yukarıda anılan Kurulumuz kararlarında da belirtildiği üzere, teknik altyapı alanları, 14/06/2014 tarih ve 29030 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Mekânsal Planlar Yapım Yönetmeliği'nin "Mekânsal kullanım tanımları ve esasları" başlıklı 5. maddesinin birinci fıkrasının (k) alt bendinde: "Kamu veya özel sektör tarafından yapılacak elektrik, petrol ve doğalgaz iletim hatları, içme ve kullanma suyu ile yer altı ve yer üstü her türlü arıtma, kanalizasyon, atık işleme tesisleri, trafo, her türlü enerji, ulaştırma, haberleşme gibi servislerin temini için yapılan tesisler ile açık veya kapalı otopark kullanışlarına verilen genel isimdir." şeklinde tanımlanmaktadır.

Dava konusu İlke Kararı'nda yapılan düzenleme ile, dayanak Yönetmelik hakkında verilen yargı kararlarında yer alan gerekçelere uygun bir şekilde, "Nitelikli Doğal Koruma Alanları"nda, zorunluluk halinde yapılabileceği belirtilen teknik alt yapı hizmetlerinin hangileri olduğu açıkça düzenlenmiş olmakla beraber, bu alanların, doğal yapısı değişmemiş veya az değişmiş, modern yaşam ve önemli ölçüde insan faaliyetleri tarafından etkilenmemiş, doğal süreçlerin hakim olduğu, koruma amaçlarına uygun olarak yörede yaşayanların alanın mevcut kaynaklarını kullanmasını

UYAP Bilişim Sistemindeki bu dokümana http://vatandas.uyap.gov.tr adresinden HKvluAy - FdVSvD8 - 07MtTMh - R8UK3E= ile erişebilirsiniz.

sağlayarak doğal hayata dayalı geleneksel yaşam şekillerinin korunduğu alanlar olduğu gözetilmeksizin, dava konusu İlke Kararı'nda, Mekansal Planlar Yapım Yönetmeliği'ndeki teknik alt yapı alanı tanımda yer verilen neredeyse bütün kullanımların, "Nitelikli Doğal Koruma Alanları"nda, zorunluluk halinde yapılabileceğinin belirtildiği görülmektedir.

Anılan kullanımlardan bazılarının doğrudan bazılarının ise belli bir kapasite ve büyüklüğe ulaşması durumunda, "Nitelikli Doğal Koruma Alanları"nın doğal yapısının bozulmasına yol açabileceği açıktır.

Öte yandan, "Nitelikli Doğal Koruma Alanları"nın yukarıda yer verilen tanımı ve özellikleri dikkate alındığında "zorunluluk halinde" ifadesinin muğlak bir ifade olduğu ve belirsizlik yarattığı görülmekle, bu ifadenin de açıklığa kavuşturulması gerektiği sonucuna varılmıştır.

Bu nedenle, dava konusu 109 sayılı İlke Kararı'nın (B) bölümünün dördüncü fıkrasının (ğ) bendinde koruma ilke ve esasları ile hukuka uyarlık bulunmamaktadır.

Dava konusu 109 sayılı İlke Kararı'nın (C) bölümünün altıncı fıkrasının (c) bendinde geçen "1. sınıf hariç düzenli depolama tesisi" ibaresinin incelenmesine gelince;

Korunan Alanların Tespit, Tescil ve Onayına İlişkin Usul ve Esaslara Dair Yönetmeliğin 16/03/2020 tarih ve 31070 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Yönetmelik ile değişik 9. maddesinin birinci fıkrasında, "Sürdürülebilir Koruma ve Kontrollü Kullanım Alanları", barındırdığı siluet, jeolojik ve ekolojik değerlerin korunması ve geliştirilmesi amacıyla alanın potansiyeli ve kullanım özellikleri göz önünde bulundurularak, Kesin Korunacak Hassas Alan ve Nitelikli Doğal Koruma Alanlarında izin verilen faaliyetlere ek olarak doğal ve kültürel bakımdan uyumlu düşük yoğunlukta faaliyetler, entegre tesis, turizm ve yerleşimlere izin veren alanlar olarak tanımlanmış, Yönetmelik'te yapılan diğer değişiklikler ile birlikte bu değişikliğe karşı açılan davalarda Danıştay Altıncı Dairesince verilen 01/10/2020 tarih ve E:2020/3979, E:2020/4236, E:2020/4409, E:2020/5181 sayılı; 17/11/2020 tarih ve E:2020/8231 sayılı kararlar ile "entegre tesis" ibaresi yönünden yürütmenin durdurulmasına, diğer kısımlar yönünden ise yürütmenin durdurulması isteminin reddine karar verilmiştir. Bahsi geçen Daire kararlarına yönelik itirazlar ise, anılan değişiklik yönünden, Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunca verilen (sırasıyla) 17/02/2021 tarih ve YD İtiraz No:2021/45, YD İtiraz No:2021/44, YD İtiraz No:2021/63, YD İtiraz No:2021/64, YD İtiraz No:2021/48 sayılı kararlarla reddedilmiştir.

İtiraza konu Daire kararında; "Sürdürülebilir Koruma ve Kontrollü Kullanım Alanları"nın, kesin korunacak hassas alan ve nitelikli doğal koruma alanlarında izin verilen faaliyetlere ek olarak doğal ve kültürel bakımdan uyumlu, düşük yoğunlukta faaliyetler, turizm ve yerleşimlerine izin verilen alanlar olduğu, bu alanların, ulusal, bölgesel ve yerel seviyelerde doğal kaynakların sürdürülebilir kullanımına ve kalkınmaya destek olacağı yolundaki özellikleri dikkate alındığında, İlke Kararı'nın üst normu aşar nitelikte olmadığı gerekçesiyle dava konusu İlke Kararı'nın (C) bölümünün dördüncü fıkrasının (c) bendi yönünden, "1. sınıf hariç düzenli depolama tesisi" ibaresini de içerecek şekilde, yürütmenin durdurulması isteminin reddine karar verildiği anlaşılmaktadır.

Yukarıda da belirtildiği üzere, dava konusu 109 sayılı İlke Kararı'nın dayanağı

UYAP Bilişim Sistemindeki bu dokümana http://vatandas.uyap.gov.tr adresinden HKvluAy - FdVSvD8 - 07MtTMh - R8UK3E= ile erişebilirsiniz.

Yönetmeliğin 9. maddesinde; "Sürdürülebilir Koruma ve Kontrollü Kulanım Alanları", barındırdığı siluet, jeolojik ve ekolojik değerlerin korunması ve geliştirilmesi amacıyla alanın potansiyeli ve kullanım özellikleri göz önünde bulundurularak, doğal ve kültürel bakımdan uyumlu düşük yoğunlukta faaliyetlere izin verilen alanlar olduğu düzenlenmektedir.

Düzenli depolama tesisleri ise, 26/03/2010 tarih ve 27533 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Atıkların Düzenli Depolanmasına Dair Yönetmeliğin 4. maddesinde, atıkların oluştuğu tesis içinde geri kazanım, ön işlem veya bertarafa gönderilmek üzere geçici depolandığı birimler, atığın geri kazanım veya ön işleme tabi tutulmak amacıyla üç yıldan daha kısa süreli ara depolandığı tesisler ile atığın bertaraf işlemine tabi tutulmak üzere bir yılı geçmeyecek şekilde ara depolandığı tesisler hariç olmak üzere atıkların yeraltı veya yer üstünde belirli teknik standartlara göre bertaraf edildiği sahalar olarak tanımlanmıştır.

Düzenli depolama tesislerinin tanımı ve özellikleri dikkate alındığında, "Sürdürülebilir Koruma ve Kontrollü Kulanım Alanları"nın barındırdığı ekolojik değerlerin korunması ve geliştirilmesi amacına uygun, alanın doğal yapısıyla uyumlu bir faaliyet olmadığı, bu tesislerin, doğal sit olması nedeniyle korunan alanlara dışarıdan atık girişine neden olabileceği açıktır.

Buna göre, dayanak Yönetmelik'te, "Sürdürülebilir Koruma ve Kontrollü Kulanım Alanları"nda, düşük yoğunlukta faaliyetlere izin verilebileceğinin düzenlendiği de dikkate alındığında, bu alanlarda 1. sınıf hariç düzenli depolama tesisi yapılmasına imkan tanıyan, dava konusu 109 sayılı İlke Kararı'nın (C) bölümünün altıncı fıkrasının (c) bendinde geçen "1. sınıf hariç düzenli depolama tesisi" ibaresinde, üst hukuk normlarına, koruma ilke ve esaslarına uyarlık bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

Sonuç olarak;

Yukarıda yer verilen açıklamalar çerçevesinde; dava konusu 109 sayılı İlke Kararı'nın, (B) bölümünün dördüncü fıkrasının (ç) bendinde, (d) bendinde geçen "A tipi hariç mesire alanları" ibaresinde, (ğ) bendinde ve (C) bölümünün altıncı fıkrasının (c) bendinde geçen "1. sınıf hariç düzenli depolama tesisi" ibaresinde hukuka uyarlık bulunmadığı ve uygulanmaları halinde giderilmesi güç veya imkansız zararların doğmasına yol açacakları sonucuna ulaşılmıştır.

KARAR SONUCU:

Açıklanan nedenlerle;

1. Davacının **İTİRAZININ KISMEN KABULÜNE;**

2. Danıştay Altıncı Dairesince verilen 24/12/2020 tarih ve E:2020/1395 sayılı kararın, dava konusu 109 sayılı İlke Kararı'nın (B) bölümünün dördüncü fıkrasının (ç) bendine, (d) bendinde geçen "A tipi hariç mesire alanları" ibaresine, (ğ) bendine ve (C) bölümünün altıncı fıkrasının (c) bendinde geçen "1. sınıf hariç düzenli depolama tesisi" ibaresine yönelik yürütmenin durdurulması isteminin reddine ilişkin kısmının **KALDIRILMASINA,**

3. 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 27. maddesinin ikinci fıkrasında öngörülen şartların birlikte gerçekleştiği anlaşıldığından, dava konusu 109 sayılı İlke Kararı'nın, (B) bölümünün dördüncü fıkrasının (ç) bendinin, (d) bendinde geçen "A tipi hariç mesire alanları"

UYAP Bilişim Sistemindeki bu dokümana http://vatandas.uyap.gov.tr adresinden HKvluAy - FdVSvD8 - 07MtTMh - R8UK3E= ile erişebilirsiniz.

ibaresinin, (ğ) bendinin ve (C) bölümünün altıncı fıkrasının (c) bendinde geçen "1. sınıf hariç düzenli depolama tesisi" ibaresinin **YÜRÜTMESİNİN DURDURULMASINA;**

oyçokluğu ile,

4. Tarafların Daire kararının diğer kısımlarına yönelik **İTİRAZLARININ REDDİNE;**

oybirliği ile,

5. 08/07/2021 tarihinde, karar verildi.

Başkan

Üye

Üye
(X)
(XX)

Üye
(X)

Üye
(X)

Üye

Üye

Üye
(X)
(XX)
(XXX)

Üye

Üye
(X)
(XX)
(XXX)

UYAP Bilişim Sistemindeki bu dokümana http://vatandas.uyap.gov.tr adresinden HKvluAy - FdVSvD8 - 07MtTMh - R8UK3E= ile erişebilirsiniz.